

datum: 16 december 2024

Integriteitsbeleid VVSG-Internationaal

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) is belangenbehartiger, dienstverlener en netwerkorganisatie van en voor de lokale besturen in Vlaanderen. We vertegenwoordigen en verdedigen onze leden in tal van beleidsdossiers, we ondersteunen en versterken hen met advies, vormingen, publicaties en communicatie, en we brengen lokale besturen en hun partners samen zodat kennis en goede praktijken uitgewisseld kunnen worden.

De VVSG en haar ruim 200 personeelsleden werken op alle domeinen die haar leden aanbelangen zoals bestuur, armoede, afval, kinderopvang, ouderenzorg, enzovoort. Binnen de dienst Bestuur & Strategie van de VVSG werkt het team van VVSG-Internationaal aan het 'lokaal mondiaal beleid' van Vlaamse steden en gemeenten. VVSG-Internationaal ondersteunt lokale besturen in het maken van solidaire beleidskeuzes, het bevorderen van wereldburgerschap en het aangaan van internationale partnerschappen.

Integriteit is één van de vijf kernwaarden van de VVSG (naast collegialiteit, dienstbaarheid, duurzaamheid en professionalisme). Zeker voor de programma's rond gemeentelijke internationale samenwerking van VVSG-Internationaal, waarin we publieke middelen gebruiken en samenwerken met – vaak kwetsbare – partners in het Globale Zuiden – is het integer omgaan met middelen en relaties van het grootste belang.

Net als alle andere actoren in de Belgische sector van ontwikkelingssamenwerking, ondertekende de VVSG in 2018 het Charter Integriteit. Voorliggend integriteitsbeleid omschrijft hoe VVSG-Internationaal de verschillende engagementen uit dit Charter naleeft en wie daarbij welke rol opneemt.

1. Drie rollen

De **integriteitsverantwoordelijke** krijgt tijd en mandaat om het integriteitsbeleid van VVSG-Internationaal uit te tekenen en op te volgen. Hij/zij waakt erover dat de engagementen rond integriteit (zie hieronder) waargemaakt worden, en dat de rollen van integriteitsverantwoordelijke, raadgever integriteit en klachtenmanager naar behoren uitgeoefend worden.

De huidige integriteitsverantwoordelijke bij VVSG-Internationaal is Heleen Voeten, stafmedewerker internationaal.

De **raadgever integriteit** is het eerste aanspreekpunt binnen de organisatie tot wie elke medewerker zich in vertrouwen kan wenden voor advies over integriteit. Hij/zij luistert, geeft advies en wijst indien nodig door (naar bijv. personeelsdienst, klachtenmanager of vertrouwenspersoon).

De huidige raadgever integriteit bij VVSG-Internationaal is Heleen Voeten, stafmedewerker internationaal.

De **integriteitsklachtenmanager** behandelt klachten op een procedurele manier. Hij/zij rapporteert direct aan het management van de VVSG en is zo weinig mogelijk betrokken bij het operationele werk.

De huidige integriteitsklachtenmanager bij VVSG-Internationaal is Nathalie Dumarey, diensthoofd bestuur & strategie. Back-up is Hanne Albers, stafmedewerker internationaal dienst bestuur & strategie.

2. 10 engagementen

2.1. Ethische code

Alle medewerkers van VVSG Internationaal en alle gemeentelijke ambtenaren die betrokken zijn bij de uitvoering van projecten en programma's van VVSG-Internationaal, ondertekenen de ethische code. De ethische code is beschikbaar in het Nederlands, Frans, Engels en Spaans.

Één maal per jaar wordt de ethische code opnieuw doorgenomen met het volledige team van VVSG-Internationaal en wordt op een constructieve en transparante manier besproken of zich (vermoedens van) integriteitsschendingen hebben voorgedaan, en of er aanvullingen op of aanpassingen aan de code nodig zijn.

2.2. Sensibilisering en opleiding rond integriteit

De integriteitsverantwoordelijke, raadgever integriteit en klachtenmanager volgen de vormingen en overlegmomenten rond integriteit, georganiseerd door de federaties, wanneer mogelijk¹. Zowel de integriteitsverantwoordelijke als andere medewerkers van VVSG-Internationaal volgen de dilemmatraining (training in morele oordeelsvorming) georganiseerd door de VVSG en Diversity.

Het belang van integriteit en concrete verhalen uit de praktijk komen regelmatig aan bod op overlegmomenten met de Vlaamse stedenbandcoördinatoren en hun internationale partnergemeenten. We delen daarbij ook geleerde lessen rond integriteit van andere Belgische actoren in de ontwikkelingssamenwerking.

Tijdens de jaarlijkse Week van de Integriteit (eerste week december, Nederlandse campagne) deelt VVSG-Internationaal tools of ervaringen over integriteit op haar sociale media en in haar nieuwsbrief².

De ethische code en het integriteitsbeleid van VVSG-Internationaal worden doorgenomen tijdens het onthaal van nieuwe collega's en van nieuwe gemeentelijke ambtenaren die betrokken zijn bij de uitvoering van programma's³. De code wordt ook ter kennisname voorgelegd aan alle delegatieleden die deelnemen aan internationale werkbezoeken in het kader van VVSG's programma's rond gemeentelijke internationale samenwerking.

¹ Zie document met overzicht van gevolgde opleidingen en overlegmomenten.

² Bijvoorbeeld post sociale media 2024.

³ Zie onthaaldocument over integriteit voor nieuwe collega's en ambtenaren.

De VVSG als brede koepelorganisatie zet ook in op de ondersteuning van het integriteitsbeleid van haar leden – de steden en gemeenten. Op onze website vind je alle initiatieven rond het versterken van gemeentelijk integriteitsbeleid, gaande van deontologische codes voor mandatarissen tot opleidingen voor lokale integriteitscoördinatoren en opleidingen in morele oordeelsvorming.

De VVSG ondersteunt gemeenten bij het correct opzetten van een gemeentelijk intern meldkanaal voor klokkenluiders, zowel voor hun medewerkers als voor externen die via hun werkrelatie in contact komen met een lokaal bestuur. Het interne meldkanaal van de VVSG zelf als organisatie is nog in opbouw.

2.3. Advies over integriteit en mogelijke schendingen

Om advies te vragen over integriteit of om vermoedelijke integriteitsschendingen te melden, kunnen medewerkers van VVSG-Internationaal en lokale mandatarissen, ambtenaren of organisaties die betrokken zijn bij de uitvoering van projecten en programma's van VVSG-Internationaal, in vertrouwen terecht bij de raadgever integriteit of bij de programmabeheerder van GLoBe. Alle bezorgdheden zullen op korte termijn, eerlijk en discreet behandeld worden. In samenspraak met de raadgever integriteit kan ten allen tijde beslist worden om al dan niet een officiële klacht in te dienen.

Voor andere persoonlijke zaken (die niet per se over de schending van de eigen integriteit of die van een collega gaan) kunnen medewerkers van VVSG ook terecht bij vijf collega's die aangesteld werden als vertrouwenspersonen.

Door over een bezorgdheid te praten, kan er meer duidelijkheid komen over de specifieke casus waarmee iemand worstelt: is het een echte schending van de ethische code van VVSG-Internationaal, is het een ethisch dilemma, een arbeidsgeschil, of misschien iets anders? Afhankelijk van de situatie kan verwezen worden naar:

- het formele meldkanaal van overtredingen van de ethische code van VVSG-Internationaal
- de raadgever integriteit in het geval van een ethisch dilemma
- de programmabeheerder, het diensthoofd of de HR-manager in het geval van een arbeidsgeschil
- de programmabeheerder, het diensthoofd of de HR-manager in het geval van vragen over integriteit binnen HR-gebieden zoals opleiding, welzijn, evaluatie, functioneren, loopbaan
- de programmabeheerder of financieel beheerder in het geval van vragen over financiële integriteit

2.4. Preventie

We zetten in op sterke financiële procedures die fraude- en corruptiebestendig zijn, zoals duidelijk omschreven aankoopprocedures, verificatie van aankopen en de structurele herhaling van de financiële regels⁴ voor de beheerders van ons stedenbandprogramma

⁴ We schreven een toegankelijke financiële handleiding uit en stellen die beschikbaar in alle partnertalen.

(bijvoorbeeld tijdens overlegmomenten in Vlaanderen, tijdens werkbezoeken aan de partners of via webinars en tutorial-video's beschikbaar in verschillende talen).

In de nabije toekomst willen we een toolbox uitwerken met concrete voorbeelden van situaties uit de praktijk die een ethisch risico of dilemma inhouden.

In de selectieprocedure van nieuwe medewerkers bij VVSG-Internationaal of bij de mondiale diensten van Vlaamse steden en gemeenten⁵ hebben we aandacht voor integriteit, bijvoorbeeld door te spreken over het integriteitscharter of door een concreet moreel dilemma voor te leggen. Daarnaast doorlopen alle VVSG directieleden en diensthoofden in 2024 en 2025 een vormingstraject rond leiderschap, met aandacht voor open-feedback-cultuur en moreel leiderschap.

Wanneer zich integriteitsschendingen voordoen, zal de raadgever integriteit een risico-analyse of reconstructie van de feiten uitvoeren zodat geleerd kan worden uit de situatie en zodat afspraken en procedures indien nodig aangepast kunnen worden om gelijkaardige schendingen in de toekomst te vermijden.

2.5. Integriteit in contracten

VVSG-Internationaal sluit partnerschapsovereenkomsten af met alle lokale besturen en zusterorganisaties betrokken in het federaal programma GLoBe. Hierin is het volgende artikel opgenomen over integriteit⁶:

VVSG-Internationaal heeft een eigen integriteitsbeleid, met een uitgewerkte ethische code en een procedure voor de behandeling van formele integriteitsklachten. Lokale ambtenaren en medewerkers die betrokken zijn bij de uitvoering van het federaal programma, ondertekenen de ethische code bij de start van deze overeenkomst. Betrokken gemeentebesturen en andere lokale partners verbinden zich ertoe om kennis te nemen van de ethische code van VVSG-internationaal en om hun eigen ethische code, indien van toepassing, te delen of te ontwikkelen.

Vanaf 2025 zullen we, bij het opstarten van nieuwe programma's of projecten rond gemeentelijke internationale samenwerkingen, uitvoerende partners screenen op het niveau van integriteit – met behulp van de integriteitsscan van Deloitte.

Ook in de referentietermen van contracten met externe partners en leveranciers willen in de toekomst expliciete verwachtingen rond integriteit opnemen.

2.6. Meldpunt integriteit

Via een formeel klachtenformulier op onze website kan eender wie melding maken van een integriteitsschending begaan door medewerkers of bestuurders van VVSG-Internationaal. Klachten of meldingen met betrekking tot integriteitsschendingen begaan door medewerkers van een lokaal bestuur – die niet in loondienst zijn bij de VVSG maar mogelijks wel betrokken bij de uitvoering van VVSG's programma's rond gemeentelijke internationale samenwerking – worden doorspeeld aan de juiste personen binnen de

⁵ VVSG Internationaal wordt regelmatig uitgenodigd door gemeenten om in de selectiecommissie te zetelen voor nieuwe aanwervingen op diensten mondiaal beleid / internationale samenwerking.

⁶ Voor meer info, zie de volledige (blanco) partnerschapsovereenkomst.

betreffende gemeente. Afhankelijk van de situatie kan de integriteitsklachtenmanager van VVSG-Internationaal wel ondersteunen bij onderzoek over de melding.

Het klachtenformulier is beschikbaar in het Nederlands, Engels, Frans en Spaans. Tijdens overleg met stedenbandpartners uit Vlaanderen en uit de partnerlanden wordt regelmatig gewezen op het bestaan van dit meldpunt.

De integriteitsklachtenmanager verbindt zich ertoe om binnen de twee weken te reageren op een klacht en om de melder op de hoogte te houden van elke stap in de verdere behandeling. Meer info over de ontvankelijkheid en behandeling van klachten – en telefoonnummers in geval van hoogdringendheid – vind je in onze klachtenprocedure (ook beschikbaar in het Engels, Frans en Spaans).

De klacht wordt vertrouwelijk en objectief behandeld. Enkel de klachtenmanager heeft toegang tot de informatie van de melding en de persoonsgegevens. Die worden met niemand gedeeld zonder toestemming van de melder. Indien de klachtenmanager afwezig is of betrokkene zou zijn in de integriteitskwestie, richt je dan tot de back-up klachtenmanager.

2.7. Regelmatige controles

Naar aanleiding van de jaarlijkse financiële rapportage die we voorleggen aan DGD bezorgen alle stedenbanden een overzicht van hun uitgaven en financiële bewijsstukken. Daarnaast vragen we hen om tweemaal per jaar (mei en september) hun uitgaven bekend te maken. Dit is een verklaring op eer waarvoor we geen bewijsstukken vragen, maar die ons wel in staat stelt om onder andere de voortgang van besteding op te volgen en de verdeling over verschillende kostenplaatsen in vraag te stellen of bij te sturen. Ook tijdens terrein- en partnerbezoeken worden boekhouding, bewijsstukken en effectieve aankopen bekeken met medewerkers van de Vlaamse partnergemeente of van VVSG-Internationaal.

In het kader van de jaarlijkse morele rapportage die VVSG-Internationaal moet bezorgen aan DGD, bespreken we met de betrokken gemeenten of er eventuele (risico's op) integriteitsschendingen hebben plaatsgevonden.

2.8. Maatregelen bij integriteitsschendingen

Als uit het onderzoek van de integriteitsklachtenmanager blijkt dat er mogelijke strafbare feiten werden gepleegd, kan er advies worden ingewonnen van een interne of externe expert waarna eventueel gerechtelijke overheden zullen worden gecontacteerd.

Als blijkt dat een integriteitsschending werd begaan, zullen gepaste maatregelen worden genomen ten aanzien van de dader. De gepaste sanctie hangt uiteraard af van het dossier en kan sterk variëren gaande van een berisping of waarschuwing tot onmiddellijk ontslag met formele verwijzing naar strafrechtelijke overheden. Het bepalen van de sanctie gebeurt door de klachtenmanager, eventueel na intern of extern advies.

Naast sancties kunnen er ook alternatieve oplossingen worden voorgesteld zoals bemiddeling of minnelijke schikking. Dit wordt bepaald door de klachtenmanager, eventueel in samenspraak met de algemeen directeur van de VVSG of van de eventuele betrokken gemeente.

Als uit het onderzoek blijkt dat er geen integriteitsschending werd begaan, wordt geen maatregel opgelegd.

2.9. Communicatie over integriteitsschendingen

In de jaarlijkse morele rapporten die VVSG-Internationaal moet bezorgen aan DGD, vermelden we – globaal en met respect voor de regels inzake privacy – eventuele integriteitsschendingen die hebben plaatsgevonden en de manier waarop die opgevolgd werden. Bovendien ontwikkelt VVSG-Internationaal sinds enkele jaren ook een globale jaarfiche met de belangrijkste cijfers, opportuniteiten en uitdagingen van het programma. Hierin wordt ook opgenomen of er al dan geen integriteitsschendingen zijn. Deze fiches worden jaarlijks gepubliceerd op [onze website](#)⁷.

De jaarlijkse morele rapportage is ook een gelegenheid om met de partnergemeenten uit verschillende landen in gesprek te gaan over (vermoedens van) integriteitsschendingen of situaties / factoren die tot meer of minder risico's op schendingen kunnen leiden.

2.10. Integriteitsbeleid verder uitbouwen

We werken actief samen met andere actoren om bovenstaande punten te realiseren, bouwen voort op bestaande praktijken en streven naar continue verbetering van onze systemen. De raadgever integriteit van de VVSG ging al te rade bij Brulocalis rond het opnemen van integriteit in partnerschapsovereenkomsten, bij VVOB rond het sensibiliseren & communiceren over integriteit, en bij het Rode Kruis rond de relatie tussen een organisatie-brede ethische code enerzijds en een ethische code voor die diensten of medewerkers die betrokken zijn bij internationale samenwerking anderzijds.

Geleerde lessen en uitdagingen voor de komende jaren vatten we samen in een [actieplan](#). Dit is een levend document dat vooral het werk van de integriteitsverantwoordelijke stuurt maar waar ook collega's van VVSG-Internationaal, van VVSG's dienst Bestuur & Strategie en van VVSG's personeelsdienst tips en ideeën in kwijt kunnen.

⁷ Zie bijvoorbeeld de [fiche van 2023](#).